

“Liels prieks būt tādā spēkā”

✦ Kristīne Pabērza, “Kurzemnieks”

Kuldīgas Adatu fabrikas vadītāja ILZE SUPE ir viena no Latvijas Mākslas akadēmijas (LMA) filiāles izveidotājām. Kopā ar LMA asociēto profesori Ilzi Kundziņu viņa Kuldīgā radījusi pirmo maģistra studiju programmu Baltijas valstīs – “Pakalpojumu dizaina stratēģijas un inovācijas”.

– **Šķiet, Kuldīgā sākat darboties, izveidojot mākslinieku rezidenci.**

– Jā. Bērniņas draugs Mārtiņš Damberts uzaicināja un ievilināja mani idejā, ka varētu izveidot mākslinieku rezidenci Kuldīgā. Bija diezgan ilgs pierunāšanas laiks. Ļoti nevarēju izšķirties, jo man bija labs darbs un karjeras iespējas, taču darbs nebija tas radošākais, kur būtu iespējams izpausties. Esmu absolvējusi kvalitātes vadību un strādājusi lielos Latvijas uzņēmumos kā kvalitātes vadītāja. Mamma iedrošināja iesaistīties šajās avantūrās. Piekritu Mārtiņa idejai, bet rosināju darīt ko lielu un jaunu, nevis vienkārši organizēt izstādes un to, kas jau notiek citur. Tobrīd nenojautu, ka tas beigsies ar šo. Saistībā ar Kuldīgas Adatu fabriku lielais gandarījums un notikums ir jaunā LMA studiju programma pakalpojumu dizainā, kas ir pirmā Baltijas valstīs. Mākla, notikumi, cilvēku satikšanās, iedvesmošanās vienam no otra un ideju apmaiņa – tas ir priekšnoteikums, lai rastos kas jauns. Dizaineriem piemīt spēja paraudzīties uz lietām no cita skatpunkta. Tur dzirksti kas pavisam negaidīts.

– **Kā radās ideja par akadēmijas filiāles izveidi?**

– Domājot, kā veidot pirmās vasaras skolas un plenērus, prātā bija LMA – lielākā institūcija, kuras vārds saistās ar mākslu. Pirmie projekti izdevās tik labi, ka tā tas viss sākās. Ar toreizējo rektoru Alekseju Naumovu stāvējām pie Ventas rumbas. Viņš bija tikko pabeidzis gleznot Ventu un teica: “Te ir tik skaisti! Klausies, varbūt taisām akadēmijai filiāli?” Nākamajā dienā devos runāt ar pilsētas mēri Ingu Bērziņu.

– **Kādēļ pakalpojumu dizains?**

– Kad radās ideja par LMA filiāles izveidi, kultūras ministre bija Dace Melbārde. Gan toreiz, kad sākām šo ideju, gan arī šobrīd dzirdam diezgan daudz par Latvijas izglītības sistēmu ne tajā labākajā gaismā. Tā ir nepārdomāta. Šāda augsne nav pateicīga jaunai filiālei un studiju programmas izveidei. Bet kultūras ministrei šī doma likās atbalstāma tad, ja mēs spētu atrast studiju virzienu, kas nākotnē solītu ekonomisku atdevi, potenciālu nodarbinātību, ekonomiskus labumus un Latvijas tēla nešanu pasaulē. Atrodot ko tādu, kas nav šeit vai Baltijas valstīs, Kultūras ministrija teiktu “jā”. Mēģinājām apskatīt koka dizainu, bet tad notika likumsakarība: kādā mākslinieku rezidences projektā iepazinās ar LMA asociēto profesori, dizaineri Ilzi Kundziņu. Sapazināmies tā, ka sajūtāmies pazīstamas un viena otru sapratām

LAILAS LIEPIŅAS FOTO

“Ja ir ticība sev un vēlme strādāt, iespējams ir gandrīz viss, vajag tikai kustēties,” uzskata Kuldīgas Adatu fabrikas un Latvijas Mākslas akadēmijas maģistra studiju programmas “Pakalpojumu dizaina stratēģijas un inovācijas” vadītāja Ilze Supe.

no pusvārda. Ilze ierosināja padomāt par pakalpojumu dizainu. Sapratām, ka tā ir iespēja. Ceļš bija diezgan izaicinošs, jo vajadzēja pārliecināt visas iesaistītās puses. Tikai pēdējo gadu vai divus Latvijā vairāk izskan jēdzieni dizaina domāšana un pakalpojuma dizains. Līdz tam bija tā: “Ko jūs runājat? Neko nevar saprast, kas tas tāds ir!” Tomēr mēs ar Ilzi plecu pie pleca, viena otru atbalstot un virzot ideju uz priekšu, noturējām un aizstāvējām savu viedokli. Un tagad esam te – pie vienas no prestižākajām pakalpojumu dizaina programmām Eiropā.

– **Ko pilsēta iegūs no filiāles?**

– Viens ir ekonomiskais ieguvums.

Ja nākamajā gadā Kuldīgā dzīvos vismaz 33 studenti, pārējiem studentu skaitu ar minimālo iztikšanas naudu, kas vajadzīga, lai gadu dzīvotu te, iegūstam ļoti daudz. Šī nauda paliek Kuldīgas ekonomikā. Svarīgāki aspekti gan ir citi. Esmu lasījusi rakstus un apskatījis par Kuldīgu, kur tiek slavēta pilsētas arhitektūra, vēsturiskā vide un kvalitāte, kādā tā saglabāta. Šī unikalitāte nevienam nav noslēpums. Mēs paši to jūtam. Es arī esmu pieradusi pie tā. Viļņā, Cēsīs un arī citās pilsētās esmu redzējusi – skaista iela, bet tas baltais plastmasas logs vai kas cits krīt acīs. Kuldīga ir unikāla, jo šeit esam tik tīrā vidē, ka tas mazlietiņ sabojā. Daudz kur redzam, ka tā tīrība nav tik izcelta. Esmu lasījusi rakstus, kuros slavē Kuldīgas estētisko tīrību,

vienlaikus norādot, ka īsti nav saprotama pilsētas identitāte. Mēs paļaujamies uz vēsturi, kas saturiski ir nākotne, ar ko varētu Kuldīgu raksturot. Vai esam radoša pilsēta? Jā, ir šādas tādas iniciatīvas, tajā skaitā manis rīkotās izstādes. Tomēr nav tāda ļoti spēcīga, jaudīga satura, ar ko asociēties. Ir jāraugās tajā virzienā, lai aizvien vairāk būtu iniciatīvu, kas saturiski papildina pilsētas seju un tēlu. Trešais ir ieguvums sabiedrībai. Ja ienāk cittautieši un citu kultūru pārstāvji, kuri izsit pilsētu no komforta zonas un parāda, ka ir iespējams domāt, redzēt un saprast citādāk, tas noteikti ir izaugsmes ierosinātājs katrā cilvēkā personiski un sabiedrībā kopumā.

– **Kādēļ izvēlējāties apdzīvot “Adatu fabriku”?**

– Citu ēku nebija (*smejas*). Bija skaidrs, ka tam jābūt pašvaldības īpašumam. Privātā īpašumā Eiropas fondus ieguldīt nevarētu. Bija vēl viena sakrītība – ap to laiku, kad radās doma par filiāli, Kultūras ministrija izsludināja jaunu ERAF (*Eiropas reģionālās attīstības fondu – aut.*) programmu, kurā bija iespējams saņemt finansējumu kultūras pieminekļu atjaunošanai. Ēkai vajadzēja būt kultūras piemineklim, bet nākotnes funkcijai – saistītai ar radošajām industrijām. Kādā vasarā ar Alekseju Naumovu un Ingu Bērziņu staigājām pa Kuldīgu un skatījāmies uz ēkām. Nonācām pie šī grausta un sapratām, ka tas būs šeit. Va-

jadzēja ieguldīt daudz darba, pētot Adatu fabrikas vēsturi, lai varētu apliecināt, ka ēka ir šī statusa cienīga un tas ir vēstures piemineklis.

– **Kā pati vērtējat jauno studiju programmu?**

– Izcila. Ļoti lepojos ar to. Šobrīd esam noslēguši pirmo studiju gadu. Studenti, kuri saņems diplomus, tagad ir otrajā kursā. Viņi atrodas Somijā. Atsauksmes dzirdēsim jūnijā. Ir visādi izaicinājumi un lielākas un mazākas lietas, ar ko jātiek galā programmas vadībā, jo tā ir vairāku augstskolu sadarbības programma. Katrai ir savi principi, kvalitātes kritēriji un pieeja, kā strādāt ar studentiem. Izaicinājumu ir diezgan daudz, bet, noslēdzot pirmo studiju gadu, visas studentes teica, ka tas esot bijis apbrīnojami un viņas to darītu vēlreiz par to pašu naudu.

– **Vai jaunie studenti jau uzsākuši mācības?**

– Jā. Kopā ir 11 studenti. Pagājušajā gadā studijas notika tikai tiešsaistē, šogad daļa var būt klātienē, daļa – tiešsaistē. Uz vietas mācās studenti no Ukrainas, Honkongas, Singapūras, Latvijas, Somijas. Neklātienē pieslēdzas studenti no Ukrainas un Alžīrijas. Mums ir četri ukraiņu studenti. Šorīt runājos ar dāmu, kura ar meitiņu dzīvo Kuldīgā. Viņa teica, ka pievienošanās studiju programmai bijis pēdējā pusgada labākais lēmums.

>> 2.lpp.

Neļaut pazust vērtīgajam

✂ Agrita Blumberga, "Talsu Vēstis"

Lai izzinātu, kādas vērtības glabā priekšmeti, kas, nevienu neievēroti, bēniņos krāj putekļus, no maija līdz pat septembra beigām "Krājumu medībās" devās trīs Talsu novada muzeji. Tā vietējiem bija iespēja ne vien tikt ar muzeja darbiniekiem, bet arī iesaistīties muzejpedagoģiskajā programmā "Melu klubs" un noskaidrot, ko interesantu varētu slēpt kāds sens stāsts, fotogrāfija vai priekšmets.

VIENOTI MĒRĶU SASNIEGŠANĀ

Talsu novada muzejs kopā ar Rojas Jūras zvejniecības muzeju un Kubalu skolas muzeju krājumus meklējis Sabīlē, Tiņģerē, Mērsragā, Valdemārpilī, Spārē un Dundagā. Ideja par šādu iniciatīvu radusies Talsu novada muzeja direktoram Uldim Jaunzemam-Pētersonom: "Bieži vien tas, kas mums ir mājās, šķiet pašsaprotams, un pat nedomājam, ka tam ir vērtība. Gala rezultātā var izrādīties pretēji. Tas muzeja darbiniekiem ir svarīgs uzdevums – spēt saskatīt to, kam būs vērtība arī pēc 100 gadiem. Ja cilvēki nenāk uz muzeju, muzejam jāiet pie cilvēkiem." Tā kā pēc teritoriālās reformas novads atgriezās vecā rajona robežās, "Krājumu medības" vienlaikus ir arī sadarbību veicinoša iniciatīva. "Talsu novada muzeja nosaukums sevī ietver gan virzienu, gan plašo lauku, kas mums jāaptver, tostarp sadarbības veicināšanu," norāda U. Jaunzems-Pētersons.

Izbraukumu laikā interesentiem bija iespēja uzzināt ko vairāk par atnesto priekšmetu, tā patieso vērtību un vēsturisko konotāciju. Nemat vērā, ka šāda iniciatīva norisinājās pirmo reizi, atsaucību Talsu novada muzeja direktors vērtē kā apmierinošu. "Kopumā viss izdevās. Cilvēku skaits ne vienmēr ir noteicošais. Būtiskāk ir tas, ka cilvēki nāca un viņus tas interesēja. Ja mēs no 100 cilvēkiem kaut vienu esam ieinteresējuši, tas jau ir rezultāts. Tā kā mūsdienās informācijas kanāli ir dažādi, par to vairāk jārunā, bet pirmo mēģinājumu vērtēju pozitīvi. Mums bija svarīgi parādīt, ka varam būt vienoti konkrētu mērķu sasniegšanā. Katrs no muzejiem dara kaut ko citu, bet mērķis visiem ir viens. Katram ir sava virzība un specifika, līdz ar to cits citu varam papildināt. Sākām ar Sabīli, pēc tam braucām uz Tiņģeri, Mērsragu, Valdemārpilī, Dundagu un Spāri. Skaidri sapratām, ka dažās vietās cilvēku potenciāli būs mazāk, bet mums bija svarīgi pabūt katrā no bijušajiem novadiem. Sabile ir vieni vārti uz novadu, Spāre vēl vieni... Centāties pielāgoties arī citiem pasākumiem – ja pasākums tiek bagātināts ar vēl kādu notikumu, par sliktu tas nenāk."

SASTAPT, ATKLĀT UN IERAUDZĪT

Lai atklājumiem pievienotos jauni priekšmeti un interesi par muzeju darbību palielinātu, iniciatīvu plānots turpināt arī nākamgad. Formāts gan varētu būt atšķirīgs. Viens no variantiem ir doties ārpus telpām Mājas kafejnīcu dienās, kad Latvijas saimnieki un saimnieces dalās ar senām ģimenes receptēm un ļauj pamieloties ar turpat dobē audzētiem lauku labumiem. "Mazlietiņ taustoties, esam šo to sapratuši, bet tas, ka mēs šo iniciatīvu turpināsim, ir skaidrs. Intensīvāku darbību, iespējams, izvērsīsim nedēļā, kad norisināsies Mājas kafejnīcu dienas. Jādomā arī par to, lai

"Ja cilvēki nenāk uz muzeju, muzejam jāiet pie cilvēkiem," uzskata Talsu novada muzeja direktors Uldis Jaunzems-Pētersons.

EDGARA LĀČA FOTO

"Melu klubā" Talsu novada muzeja speciālisti caur dažādiem stāstiem aicināja uzminēt priekšmetu patieso pielietojumu.

programma nebūtu tieši tāda pati," skaidro U. Jaunzems-Pētersons. Šogad "Krājumu medības" pavadīja muzejpedagoģiskā programma "Melu klubs", kur Talsu novada muzeja speciālisti caur dažādiem stāstiem aicināja uzminēt priekšmetu patieso pielietojumu. Daļa no priekšmetiem, ko bija iespējams apskatīt uz melu kluba galda, tika iegūti ekspedīcijās, bet daļu uz muzeju bija atnesuši paši iedzīvotāji.

DINSBERGA SKAPIS UN TĀFELKLAVIERES

Viens no vērtīgākajiem atklājumiem – skolotāja un publicista Ernesta Dinsberga grāmatu skapis – muzeja speciālistus pārsteidzis pirmajā pieturvietā Sabīlē. Vēl viens interesants atklājums bijis tāfelklavīeres, kas noderēs, atjaunojot Talsu novada muzejā esošo "Lichtenthal" instrumentu. Rojas Jūras zvejniecības muzeja vadītāja Inese Indriksone atzīst, ka tādā veidā tika stiprināta arī iedzīvotāju uzticība muze-

jiem. "Mēs daudz runājam par to, kas ar lietu notiek, kad tā nonāk muzejā. Nav tā, ka mēs to nogrūžam tumšā stūrī un tā pazūd. Tā kļūst par Latvijas Republikas īpašumu, un mūsu kā muzeja uzdevums ir šo lietu pētīt un saglabāt nākamajām paaudzēm, nodrošinot gan labas saglabātības apstākļus, gan nepieciešamības gadījumā restaurāciju." Kopumā viņa šo ideju vērtē atzinīgi. "Ar prieku piedalījāties tik izbraukumos, cik tas fiziski bija iespējams. Rojas muzejam bija mazliet sarežģītāk ar piedalīšanos, jo mēs esam tik, cik esam, un, ja bija pieteiktas grupas, dažkārt netikām, bet ideja ir attīstāma un popularizējama. Pamatdoma bija tāda, ka cilvēki nāks un rādīs savus krājumus, bet zināmā mērā šis pasākums izvērtās arī par reklāmas pasākumu – tā bija iespēja ieraudzīt, ka Talsu novadā ir trīs forši muzeji, un iepazīties ar stāstiem, ko katrs no tiem nes. Domāju, ka ar laiku cilvēku skaits, kas gribēs pakonsultēties ar muzeja vēsturniekiem, pieaugs." ■

CILVĒKS SAVĀ VIETĀ "Liels prieks būt tādā spēkā"

<< 1.lpp.

Vismaz prātā ir iespēja pabūt citā telpā, kurā viņa ļaunas brīvībai, domām par nākotni un iedvesmai. Tikko atslēdzas, prātā neatkāpjas realitāte, ka Ukrainā ir karš.

– Kas jums pašai šajā darbā patīk visvairāk?

– Iespēja augt. Satieku daudz dažādu cilvēku no visas pasaules. Man ir vajadzīgs tikai datorīšs, kur ir visa pasaule un mana komanda. Līdzko ir iespēja apmainīties un uzzināt citu cilvēku viedokļus un pieredzi, tas paplašina redzesloku un spriestspēju. Ir gandarījums būt par pionieri jaunai kustībai, virzienam un izglītības piedāvājumam Latvijā. Turklāt tas rezultēties grandiozos panākumos. Studiju programma saņēmusi Eiropas Komisijas piecu miljonu finansējumu konkursā "Erasmus Mundus". Tas ir zīmols Eiropas atbalstītajām starptautiskajām studiju programmām, kurās piedalās vismaz trīs valstis. Naudu dod, lai studenti saņemtu cēlas stipendijas – 1400 eiro mēnesī divu gadu garumā. Divus gadus mēģinājam piedalīties. Vasaras beigās uzzinājam jaunumus un no laimes nezinājam, kur likties. Esam pirmā "Erasmus Mundus" pakalpojumu dizaina maģistra programma Eiropā. Nav daudz tādu programmu, ko atbalsta. Esam arī pirmie Latvijā, kas to saņēmuši.

– Kas darbā sniedz gandarījumu?

– Komanda. Šeit ir Adatu fabrikas komanda gan prototipēšanas darbnīcā, gan digitālo inovāciju centra kolēģi, biznesa inkubators un mana labā roka Juta (Kasakovska – aut.). Otra daļa ir studiju programmas komanda. Ar Ilzi Kundziņu piecu sadarbības gadu laikā esam kļuvušas par draudzenēm. Mums ir 28 lektori. Esam cits citu atraduši, ejot no apakšas uz augšu, savstarpēji pievelkoties un sajūtot, ka ir iespējams saprasties. Cilvēki ir azartiski, drosmīgi, uzņēmīgi, un neviens no viņiem nav garlaicīgs nūģis. Tas ir liels prieks būt tādā spēkā. Turklāt ir arī izaicinājums – visi ir tik jaudīgi, ka arī man pašai jātur līdzī.

– Kāda ir jūsu darbadiena?

– To labāk var raksturot mana meita, kura teica, ka strādāju 24 stundas diennaktī un darbadiena man nekad nebeidzas. Līdz pat brīdim, kad viņa stāv pie galda, raud un saka: "Mammu, citas mammas tik daudz nestrādā!" Rūpīgi plānoju arī meitas dienu, jo viņai ir daudz skolas un ārpuskolas pasākumu. Iesaistās omītes, opīši un es. Katru dienu ir grafiks, ieskaitot sestdienas, kur kuram kas ir jāaizved. Ja man ir logs meitas pusdienās konkrētā laikā, nedrīkstu būt nevienā darba sarunā. Ja viņa nokavēs nākamo grafiku, nebūs paēdusi. Lielākoties esmu pie datora, kur runāju ar cilvēkiem. Attālinātā darba kultūrā ietaupās laiks, lai fiziski nokļūtu no vienas adreses uz otru. Uz šī laika ietaupījuma var ielānot sarunu ar citiem cilvēkiem. Dzīvoju Rīgā. Cenšos reizi nedēļā būt Kuldīgā, bet ne vienmēr sanāk. Šad tad jādodas uz Somiju pie partneriem. Līdz ar "Erasmus Mundus" statusa iegūšanu programmai klāt nāks vēl trešā studiju norises vieta – Tallina. Arī tur droši vien būs jābūt. ■

Linda Kilevica, "Kurzemes Vārds"

Liepājā kļīst teiksmas, ka šeit esot viesojies pats Enriko Karūzo, viens no visu laiku slavenākajiem itāļu dziedoņiem. Nav faktu, kas to apstiprina, taču tā nav liela bēda. Jo Liepājas operai šoruden aprit simt gadu, un šajā laikā uz pilsētas skatuvēm dziedājuši spoži solisti, savukārt liepājnieki spēruši pirmos soļus uz Eiropā pazīstamu opermūzikas zvaigžņu statusu.

VĀRTI UZ PASAULI

Nekas arī nav beidzies. 28. un 29. oktobrī koncertzālē "Lielais dzintars" gaidāms Liepājas operas simtgades svinību lielākais notikums – Hektora Berliozas dramatiskā leģenda "Fausta pazudināšana". Materiāla izvēle ir simboliska: Liepājas operu atklāja ar Šarla Guno operu "Fausts". Šie paši Gētes tēli Berliozas versijā atgriezies starptautiskas komandas veidotā iestudējumā, kura diriģents ir Liepājas Simfoniskā orķestra kādreizējais mākslinieciskais vadītājs, Lielās mūzikas balvas laureāts un Triju Zvaigžņu ordeņa virsnieks Imants Resnis. Maestro Resnis pirmoreiz diriģēs koncertnamā, kurš tapis, pateicoties viņa neatlaidībai.

"Viens no maniem mērķiem koncertzāles projektēšanas laikā bija paredzēt iespēju, ka tajā ik pa laikam varētu uzvest operu. Kaut arī skatuve nav milzīga priekš operas uzveduma, orķestrim ir bedre, lai to varētu realizēt. Fausta tēma man vienmēr ir interesējusi dažādās izpausmēs. Kā operas uzvedums šis darbs uzvests reti – tas arī varētu būt viens no pamudinājumiem šo darbu iestudēt Liepājā," atklāj I. Resnis.

Kādi bijuši šie simt gadi, turpat koncertzālē no 28. oktobra līdz 15. janvārim varēs skatīt mākslas doktores Vēsmas Lēvaldes, Liepājas muzeja un Kristiana Brektes veidotā izstādē "Liepājas operai – 100".

Ar V. Lēvaldes lekciju "Operas tradīcija Liepājā. Personības un likteņi" šogad atsācies pērn visā Latvijā, pat ārpus robežām iecienītais "Dzintara muzikālo sarunu klubs".

Mūzikas vēstures pētniece uzsver, ka operas attīstību Liepājā veicinājusi šeit raksturīgā ciešā mākslu sintēze un savdabīgais pilsētas ģeogrāfiskā statusa atspoguļojums personību likteņos. Ostas pilsēta vienmēr bijusi vai nu pieturas punkts, vai vārti uz pasauli. Ļoti reti šeit ir galamērķis, un līdzīgi arī mākslā un mūzikā. Liepāja bijusi kā studija, kur daudz izcilu personību sākušas savu ceļu uz panākumiem. Liepāju šie cilvēki neaizmirs, bieži viesojās, uzturot kultūrvides augsto līmeni. 1937. gadā "Kurzemes Vārds" vēstīja, ka Liepājas operā 15 gadu laikā pie vārda tikuši vairāk nekā 70 jauni dziedoņi, bet 22 no tiem ir pārņēmusi Latvijas Nacionālā opera. Daļa devās arī tālāk – Eiropā un pasaulē.

UZDRĪKSTĒŠANĀS UN TICĪBA

Paši operas pirmsākumi saistīti ar vācu kultūru. Liepāja bija iecienīta hercoga Bīrona dzimtas atpūtas vieta. 1774. gada ziemā Bīrona viesošanās ietver operetes, koncertus, operu un baleta uzvedumus Komēdiju namā Juliānas ielā. Vēlāk šeit operas iestudējusi poļu teātra trupa. 1804. gadā sāk darboties vācu teātris un strādā līdz Pirmajam pasaules karam, tostarp iestudējot operas. Pirmā latviešu operdziedātāja Malvīne Vignere-Grinberga dziedāja šī teātra operas trupā. Pie vācu teātra spēkiem pirmās iemaņas apgūst latviešu skatuves mākslinieki.

1912. gadā no studijām Pēterpilī

Liepājas operas nemirstīgais gars

Skats no V. Sauleskalna un O. Karla dziesmuspēles "Meldermeitina" (1939). Dekorators – Edgars Gūtmanis, kustību konsultants – Alberts Kozlovskis.

Skats no Čaikovska operas "Jevgeņijs Oņegins" (1940). Olga – Ida Blūmenfelde (Iraīda Jansone), ģenskis – Arnolds Skara (Prāmerbergs).

atgriezās liepājnieks, diriģents Bierands Kuņķis un uzņemas Liepājas latviešu teātra muzikālās daļas vadību. Teātris izrāda operetes un dziesmuspēles, līdz B. Kuņķis uzdrošinās iestudēt operu – M. Gļinkas "Dzīvību priekš cara" jeb "Imants Susaņins". Vācu okupācija 1915. gada pavasarī visu labi iesāko pārtrauc.

Pēc kara Liepājas Jaunā teātra, kurš jau darbojas bijušajā vācu teātra ēkā, vadību pārņēma Liepājas latviešu skatuves biedrība. Mecenāts, sabiedriskais darbinieks un ārsts Ernests Ekšteins rosina atjaunot operu un operēšu iestudējumus. Teātra vadība netic, ka trupai tas ir pa spēkam. Tomēr E. Ekšteinsam ir domubiedri, un 1922. gada 26. jūlijā notiek latviešu vadošo sabiedrisko organizāciju apspriede, kurā pieņem lēmumu par operas dibināšanu. Ansambli komplektē diriģents Arvids Pārups, uzaicinot leģendāro tenoru Marisu Vētru, kurš tobrīd vēl ir students Morics Blumbergs.

Pareģis Eizens Finks 20. gados kādam jauneklīm esot saskatījis spožu dziedoņa karjeru. Tas ir slavenais Arturs Priednieks-Kavarra, kurš 1923./24. gada sezonā sāk karjeru Liepājas operā kā korists. Vācu okupācijas laikā diriģenta karjeru uzsāk vijolnieks Arvids Jansons.

BEZ UTOPIKĀM AMBĪCIJĀM

Izmaiņas Liepājas operas statusā bijušas regulāras, jau sākot no 20. gadu beigu ekonomiskās krīzes. Pirmā padomju okupācija ienes skarbas pārmaiņas, ar grūtībām izdodas saglabāt operas un baleta

trupu. Karš un padomju un vācu režīma represijas prasa upurus, salauž cilvēku dzīves.

Totalitārisma apstākļos paradoksālā kārtā Liepājas teātris ir arī ieguvējs, proti, represētajiem māksliniekiem pēc atgriešanās Latvijā galvaspilsēta ir slēgta, bet Liepāja ir kā oāze, kur var turpināt darbu profesijā. Režisors Oļģerts Kroders turklāt iestudē Jāņa Kalniņa operu "Uguni", kaut gan komponists dzīvo emigrācijā Kanādā!

Pēc muzikālās trupas slēgšanas padomju laikā kā par brīnumu operas uzved pašdarbības kolektīvi. Uzvedumi notiek arī Mūzikas vidusskolā. Tomēr opera ir rets viesis Liepājā.

Kā patstāvīgs žanrs tā nespēj izdzīvot, jo teātra spiedīgā finansiālā situācija vairākkārt liek sašaurināt darbību un ilgtermiņā trūkst spēcīgas personības, kas noturētu muzikālo trupu un panāktu tai valsts atbalstu. Padomju laikā dramaturģija ir ideoloģiski ietekmēta un labi noder propagandas vajadzībām, bet opera un operete tiek definētas kā buržuāzijas izklaides mākslas, kas isti neesot atbalstāmas.

"Lielajā dzintarā" operu nevarot iestudēt

tik bieži, cik vēlētos, pauž koncertzāles vadītājs Timurs Tomsons. "Opera parasti tiek veidota teātros. Mums ir brīnišķīgs orķestris, bet operai nepieciešama solistu trupa, kora trupa, dekorāciju izgatavošana. Tā visa mums nav, tāpēc iestudējums sadārdzinās. Veidojam atsevišķus iestudējumus, taču, lai tie atmaksātos, opera būtu jāparāda vismaz desmit reizes. Tīri finansiāli mēs varam uzturēt operas garu, bet runāt par tās veidošanu pagaidām nav iespējams. Mēs esam koncertzāle, un operu koncertuzvedumi gan varētu notikt daudz biežāk nekā operu iestudējumi," viņš norāda.

Vaicāts par nepieciešamību atjaunot operu Liepājā, T. Tomsons atgādina V. Lēvaldes teikto, ka agrāk Liepāja bijusi kā trampīns talantiem, lai viņi pēc tam turpinātu savu ceļu Rīgā. "Mēs šeit mīlam operu, bet nevaram utopiski būt savās ambīcijās un domāt, ka varēsim konkurēt ar lielām operu galvaspilsētām. Ir jābūt realīstiem. Varam veicināt operas dziedāšanas prasmi un jauniem dziedātājiem dot iespējas, tas varētu būt viens no nākotnes uzdevumiem," viņš saka. ■

LIEPĀJAS OPERA

- 1922. gada septembrī Liepājas operu atklāj ar Šarla Guno "Faustu".
- 1934. gadā to apvieno ar Liepājas Jauno teātri, izveidojot Liepājas pilsētas drāmu un operu un nododot to pašvaldības pārziņā.
- 1939. atkal operu pārņem mecenātu biedrība.
- 1950. gadā padomju Latvijas Kultūras ministrija pieņem lēmumu muzikālo trupu slēgt. To atjauno 1957. gadā, bet 1963. gadā ar Ministru Padomes lēmumu likvidē jau otro reizi.
- 1977. gadā Liepājas teātris iestudē pirmo rokoperu – Imanta Kalniņa "Ei, jūs tur!"
- 1994. gadā operas "Burvju strēlnieks" iestudēšanai spēkus apvieno Liepājas Simfoniskais orķestris, Mūzikas akadēmija un Liepājas teātris.
- 1997. gadā uzved Dž. Menoti viencēliena operas "Medijs" un "Amāls un nakts viesi". 2006. gadā – Mocarta "Bēgšanu no serāla".
- 2019. gadā – R. Dubras opera "Suitu sāga".

Teātris

- 2. novembrī **teātra namā "Jūras vārti" Ventspilī** Jaunā Rīgas teātra izrāde "Desmit iemeslu apciemot Kauči", režisors Gatis Šmits.
- 5. novembrī **Saldus novada Bīdenes kultūras namā** Zanes Daudziņas komēdija "Sieviete kā konfekte".
- 10. novembrī **Brocēnu Kultūras centrā** un 12. novembrī **Talsu tautas namā** Valmieras teātra viesizrāde "Mēs, roks, sekss un PSRS".
- 12. novembrī **Liepājas Olimpiskajā centrā** populāri aktieri un dziedātāji piedāvās dziesmu spēli "Šveiks – toreiz un tagad". Skanēs Ivara Vignera un Valta Pūces dziesmas ar Jāņa Petera un Pētera Brūvera vārdiem. Īpašais viesis – leģendārais aktieris Gunārs Placēns, kurš šogad svin savu 95 gadu jubileju.
- 25. novembrī **Liepājas Leļļu teātrī** pirmizrāde "Puika, kurš ne/ticēja Ziemas svētkiem".
- 29. novembrī **teātra namā "Jūras vārti" Ventspilī** Latvijas Nacionālā teātra izrāde "Sievietes daļas", režisore Ināra Slucka.

Māksla

- No 3. novembra **teātra namā "Jūras vārti"** Ilmāra Blumberga mākslas darbu izstāde, ko veidojis nodibinājums "Blumberga fonds".
- Talsu novada muzeja** abās ēkās līdz 27. novembrim aplūkojama Talsu mākslinieku – novadnieku izstāde. Tikšanās ar autoriem 18. novembrī.
- 3. novembrī **Talsu tautas namā** atklās Naura Doroblaļa fotoizstādi "Karavīrs", bet 4. novembrī – Līgita Caunes gleznu izstādi "Te un tālumā".
- 5. novembrī **Spāres muižā** – lietīšķās mākslas kolektīva "Nāmetiņš" 25 gadu jubilejas pasākums "Reiz Lauku ielā..." un izstādes atklāšana.
- Līdz 20. novembrim **Kuldīgas novada muzejs** aicina apmeklēt māksliniekam Indriķim Zeberīnam veltītu izstādi.
- Līdz 30. novembrim **Saldus novada Saldus pagasta bibliotēkā** Leona Korņejanova personālizstāde "Rudens".
- Līdz 23. decembrim **Kuldīgas mākslas namā** skatāma izstāde "Rebel Rebel", ko par godu Latvijas komiksu izdevniecības "Kuši" 15 gadu jubilejai veidojusi galerija "LOW" un starptautisku mākslinieku grupa. Novembrī izstādi papildinās izglītības programma (izglītojošas tūres un komiksu darbnīcas gida vadībā) bērniem, jauniešiem un ģimenēm.
- Kuldīgas Kaļķu ielas kvartāla koncertzālē "Klavins Piano"** skatāma mākslinieka Valda Līcīša izstāde "Retrospekcija".
- Līdz 2023. gada 6. martam **Liepājas muzejā** aplūkojama izstāde no Zuzānu kolekcijas "Padegs. Suta. Vidbergs".

Mantojums

- 5. novembrī **Rojas Jūras zvejniecības muzeja filiālē "Kaltenes klubs"** tiks rīkots veļu vakars kopā ar Julgī Stalti un folkloras kopu "Skandinieki". Apmeklētājus cienās arī ar veļu putru.
- No 5. novembra **Jaņa Rozentāla Saldus Vēstures un mākslas muzejā** izstāde "Likumsargi". Muzeja pirmais pētījums par saldeniekiem, kuri kopš Latvijas Republikas nodibināšanas uzraudzījuši likumu ievērošanu tagadējā Saldus novada teritorijā. Izstādē apskatāmi policistu un miliču tērpi, aprīkojums, regālijas un citas lietas.
- No 10. novembra **Livonijas ordeņa pilī** trīs izstādes ciklā "Kustīgās/nekustīgās bildes". Ventspils muzeja, Rīgas Kino muzeja, privātkolekciju krājuma izstāde "Kustīgās bildes. Kino vēsture Ventspilī"; Modra Brasliņa darbu izstāde "Zīmējumi"; fotoapvienības "Kursa" izstāde "Popes muižas vīzijas".
- Līdz 2023. gada 15. janvārim **koncertzālēs "Lielais dzintars" mākslas telpā "Civita nova"** skatāma sadarbībā ar Liepājas muzeju tapusī izstāde "Liepājas operai – 100".
- Līdz 30. novembrim **Saldus novada Bīdenes bibliotēkā** Jaunpils amatu mājas rokdarbnieču izstāde "Rakstu raksti".

Mūzika

- 2. novembrī **Ventspils koncertzālē "Latvija"** tautas deju ansambļa "Barvinok" no Vinnicas (Ukraina) un PIKC "Ventspils Mūzikas vidusskola" audzēkņu koncerts "Vienoti mūzikā".
- 4. novembrī **Talsu tautas namā** izskanēs etnomūzikas grupas "Tautumeitas" albuma "Skrejceļš" koncerts.
- 4. novembrī **Saldus Mūzikas un mākslas skolā** Jāņa Aišpura un Aijas Andrejevas koncerts.
- 4. novembrī **Sabiles Mākslas, kultūras un tūrisma centrā** būs koncerts "Noktirnes. Inita Āboliņa" – skanēs skaistāko latviešu dziesmu instrumentālās versijas akordeonam.
- 6. novembrī **Kuldīgas Kaļķu ielas kvartāla koncertzālē "Klavins Piano"** uzstāsies pianists Arnis Zandmanis ar J. S. Baha 12 prelūdiem un fūgu no "Labi temperētā klavesīna" 1. sējuma. Tādējādi jaunā Kuldīgas kultūrtelpa ver durvis plašai publikai.
- 6. novembrī **Ventspils koncertzālē "Latvija"** mūzikas grupas "Melo-M" koncerts.
- 10. novembrī **Ventspils Kultūras centrā** koncertuzvedums "Saule, Pērkons, Daugava".
- 10. novembrī **teātra namā "Jūras vārti" Ventspilī** muzikālās apvienības "Raxtu Raxti" jubilejas koncerts.
- 11. novembrī **teātra namā "Jūras vārti" Ventspilī** koncerts "Ieklausies Dvēseļu puteni" jauktā kora "Ventspils" un Ventspils kamerorķestra izpildījumā. Veidojot filmu "Dvēseļu putenis", tika radītas jaunas muzikālās apdares desmit latviešu strēlnieku dziesmām. Andris Sējāns, izmantojot šīs Reiņa Sējāna apdares, izveidoja latviešu strēlnieku dziesmu svītu bigbendam, stīgu orķestrim, korim un solistiem.
- 11. novembrī **Rojas Kultūras centrā** pēc Lāčplēša dienas lāpu gājiena koncertu sniegs ansamblis "Dobeles zemessargi".
- 11. novembrī **Saldū, O. Kalpaka laukumā**, grupas "Opus Pro" un dziedātāja Jāņa Drēģera koncerts.
- 12. novembrī **koncertzālē "Lielais dzintars"** uz koncertu "Starp sapņiem un nomodu" ielūdz izsmalcināti graciozās akordeona spēles dīva Ksenija Sidorova. Par saviem skatuves partneriem viņa izraudzījies "Sinfonietta Rīga" stīgu kvartetu: Kristiānu Krūskopu, Agnesi Kanniņu, Artūru Gaili un Kārli Klotiņu, kā arī kontrabasistu Jāni Stafeci.
- 12. novembrī **Pastendes kultūras namā** koncertā "Ceļā uz Dziesmu svētkiem" muzicēs pūtēju orķestri "Talsi" un "Ugāle".
- 13. novembrī **koncertzālē "Lielais dzintars"** grupa "Musiqq", gaidot nākamgad iznākam savu jauno minialbumu, kas tapis, iedvesmojoties no leģendārās grupas "Līvi" dziesmām, piedāvā koncertu "Bijis, ir un būs".
- 15. novembrī **Brocēnu Kultūras centrā** Jūras spēku orķestra koncerts.
- 17. novembrī **koncertzālē "Lielais dzintars"** valsts svētku koncertā "Latvijai 104" dzirdēsime latviešu akadēmisko un tautas mūziku grupas "Latvian Voices", pianista Reiņa Zariņa un Liepājas Simfoniskā orķestra izpildījumā.
- 18. novembrī **Saldus Mūzikas un mākslas skolā** Saldus novada kora un vokālo ansambļu valsts svētku koncerts.
- 18. novembrī **Brocēnu Kultūras centrā** Saldus novada deju kolektīvu valsts svētku koncerts.
- 18. novembrī **Ventspils koncertzālē "Latvija"** Latvijas Republikas proklamēšanas dienai veltīts svētku koncerts.
- 19. novembrī **Ventspils koncertzālē "Latvija"** mūsdienu džeza trio "GoGo Penguin" (Lielbritānija) vienīgais koncerts Latvijā. "GoGo Penguin" jeb pianists Kriss Ilingvorts, basģitārists Nīks Bleka un sitaminstrumentālists Džons Skots ir džeza trio no Mančēstras. Trio savu mūziku raksturo kā sintēzi starp roku, džeza un minimālismu.
- 26. novembrī **teātra namā "Jūras vārti" Ventspilī** grupas "Otra puse" jubilejas koncerts.
- 27. novembrī **Talsu tautas namā** – grupas "bet bet" 30 gadu jubilejas koncerts.

KURZEMES KULTŪRAS PIELIKUMS

Iznāk vienu reizi mēnesī.
Izplatīts kā reģionālo laikrakstu "Kurzemes Vārds", "Kurzemnieks", "Saldus Zeme" un "Talsu Vēstis" bezmaksas pielikums.

Internetā pieejams izdevniecību mājaslapās kurzemnieks.lv, sz.lv un talsuvestis.lv, kā arī reģionālajā portālā liepajniekiem.lv.
Redkolēģija: Daiga Bitīniece ("Kurzemnieks"), Mairita Balode ("Talsu Vēstis"), Līda Kilevica ("Kurzemes Vārds"), Andra Valkīra ("Saldus Zeme").

Projekta vadītāja:
Anda Pūce.
Kontakti:
tālrunis 26436485,
e-pasts anda@kurzemes-vards.lv.

Kurzemes Vārds

Saldus Zeme
LAIKRAKSTS BROCĒNU NOVADAM UN SALDUS NOVADAM

Talsu Vēstis

Kurzemnieks
LAIKRAKSTS VIDUSKURZEMĒ

PROJEKTU
ATBALSTA

